

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Arola, T., Ihatsu, M., Karhukorpi, J., Longi, T., Nevaharju, S., Salin, S. & Laaksonen, H. (2021)
Yrittäjyys SOTE-kontekstissa. TAMKjournal, 25.2.2021.

URL: <https://tamkjournal.tamk.fi/yrittajyys-sote-kontekstissa/>

Yrittäjyys SOTE-kontekstissa

in [Asiantuntija-artikkelit](#) · [Sosiaali- ja terveysala](#) — 25 helmi, 2021

Euroopan unioni on määritellyt yrittäjyyden sen vaatiman osaamisen näkökulmasta ja jakaa yrittäjyyskompetenssin kolmeen pääkompetenssiin: ideoihin ja mahdollisuuksiin, resursseihin sekä toimintaan. Näiden kolmen pääkompetenssin alla on 15 ydinkompetenssia, joissa nousee esiin muun muassa eettinen ajattelu, arvot, tuottavuus, resurssit, oppiminen ja suunnitelmallisuus. Suomalaisissa terveysalan yrityksissä on kymmenen viime vuoden aikana tapahtunut kasvua pääosin suuryrityksissä. Sosiaalialalla on sen sijaan terveysalaa enemmän pienyrittäjyyttä, koska suuret yritykset eivät ole niinkään kiinnostuneita avoimuusvaivoista sosiaalipalveluista. Sote-alan yrittäjyyteen liittyy monia erityisvaatimuksia, sillä ala on varsin säädeltyä. Toiminta on ihmiskeskeistä, joten hoiva, huolenpito ja empatia ovat työn keskeiset sisällöt. Palveluiden tuotteistaminen, tuottavuus- ja tehokkuusajattelu ovat perinteisesti vaikeita asioita. Sote-alan johtamisen yamk-opinnoissa yrittäjyysosaamista tulee lisätä hyödyntämällä EnterComp-viitekehystä.

Kirjoittajat: Tanja Arola, Mikko Ihatsu, Johanna Karhukorpi, Tytti Longi, Suvi Nevaharju, Sirpa Salin ja Hannele Laaksonen

Menestyvän yrityksen pyörittäminen ei edellytä synnynnäisiä yrittäjän ominaisuuksia, vaan näitä ominaisuuksia voi oppia ja kehittää. Tutkimusnäytön mukaan yrittävä ihminen työllistyy helposti. (Potinkara n.d., 4.) Monet asiantuntijat ovat yhtä mieltä siitä, että työ kuin työ muuttuu yrittäjämäiseksi, jolloin yrittäjyystaidot ovat hyödyksi tulevaisuudessa kaikille niillekin, jotka eivät ole aikeissa perustaa omaa yritystä (Tammisto 2018).

Yrittäjään henkilönä liitetään ominaisuuksia, kuten rohkeus, ennakkoluulottomuus, uteliaisuus, innovatiivisuus, kunnianhimoisuus ja ahkeruus. Yrittäminen on päämäärätietoista ja tahtovaa ajattelua. Toimintana yrittäminen on ihmisen pyrkimistä, ahkerointia ja ponnistelua kohti asettamia tavoitteita tai valitsemiaan päämääriä. Se on myös pyrkimystä hankkia toimeentulo ja luoda mahdollisesti työpaikkoja muille. Yrittäjämäinen asennoituminen vaatii organisoitukykyä, suunnittelutaitoa ja rohkeutta kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä sekä rutiinien hoitamista. (Kainlauri 2007, 27–28.)

Yrittäjyys EU:n määrittelemänä

EntreComp-viitekehysten mukaan yrittäjyysosaamisella tarkoitetaan kykyä toimia mahdollisuuksien ja ideoiden mukaan luoden arvoa muille (European Union 2018). Määritelmän tavoitteena on lisätä yksimielisyyttä kaikkien sidosryhmien keskuudessa sekä rakentaa silta koulu- ja työmaailman välille, jotta opetusta kehittämällä voidaan edistää yrittäjyyttä taitona. Yrittäjyydellä ei EntreComp-raportissa kuitenkaan tarkoiteta pelkästään vaikkapa startup-yrittäjyyttä, vaan se esittää yrittäjyyden laajempaa käsitteenä. Raportissa kuvataan viitekehys, joka määrittelee, millaisia tietoja, taitoja ja asennetta yrittäjyys vaatii. Yrittäjyysosaaminen koskee kaikkia elämän osa-alueita. Se koskee henkilökohtaista kasvua, osallistumista yhteiskunnan toimintaan ja työmarkkinoilla olemista. Se koskee kaikkea toimintaa, jolla on kulttuurista, sosiaalista tai kaupallista merkitystä. (Bacigalupo, Kampylis, Punie & Van den Brande 2016, 5–7.)

Euroopan komission kokoama EntreComp-viitekehys (kuva 1) on erityisen kattava ja hyödyllinen yrittäjyyden ydintaitoja määriteltäessä. Yrittäjyystaidoista voidaan puhua myös yrittäjyyskompetensseina (Tammisto 2018). EntreComp on yrittäjyysosaamisen viitekehys, jossa identifioidaan kolmea osaamisaluetta: 1) ideat ja mahdollisuudet, 2) resurssit sekä 3) toiminta. Jokainen osaamisalue jakautuu viiteen taitoon, muodostaen yhteensä 15 taitoa, jotka kuvaavat, mitä kyseiset osaamisalueet tarkoittavat käytännössä. (European Union 2018.)

Kuva 1 EntreCompin nimeämät 15 ydinkompetenssia yrittäjyysosaamiselle (European Union 2018)

Ideoihin ja mahdollisuuksiin kuuluvat osaamisalueet ovat mahdollisuuksien havaitseminen, luovuus, visio, ideoiden arvostaminen sekä eettinen ja kestävä ajattelu. Resursseihin sisältyviä osaamisia ovat itsetietoisuus ja luottamus omiin kykyihin, motivaatio ja sinnikkyys, resurssien mobilisointi, taloudellinen ja rahoituksellinen käsityskyky sekä toisten mobilisointi. Toimintaan liittyviä osaamisia ovat aloitteellisuus, suunnittelu ja johtaminen, epävarmuuden ja riskien kanssa selviäminen, toisten kanssa työskentely sekä kokemuksen kautta oppiminen. (European Union 2018.)

Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyys Suomessa

Yritykset luokitellaan Suomessa viiteen luokkaan: 1) mikroyritykset (alle 10 työntekijää), 2) pienyritykset (alle 50 työntekijää), 3) keskisuuret yritykset (50–249 työntekijää), 4) pk-yritykset (alle 250 työntekijää) ja 5) suuryritykset, jotka työllistävät vähintään 250 henkilöä (Yrittäjät 2020).

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 terveystalvialan yrityksistä 98 % työllisti alle kymmenen henkilöä. Merkittävää on se, että kymmenen viime vuoden aikana työllisyys- ja liikevaihto-osuuttaan ovat lisänneet vähintään 250 henkilön yritykset. Myös keskisuuret 50–249 henkilön yritykset ovat kasvaneet. Suurten yritysten työllisyys- ja liikevaihto-osuudet olivat 31–32 % vuonna 2015. 2–9 henkilön mikroyrityksiä oli alan yrityksistä 14 %. Vuonna 2014 näistä pientyönantajista oli kuvantamispalveluissa 49 %, ensihoidon palveluissa 40 % ja hammaslääkäripalveluissa 35 %. (Hyvinvointiala HALI ry 2020a.)

Terveystalvialojen alalla yritysten ja järjestöjen osuus terveystalvialojen palvelutuotannosta on kasvanut vuosien 2000–2015 aikana 3,6 % (Hyvinvointiala HALI ry 2020b). Vuonna 2015 sosiaalipalveluissa toimi 13 vähintään 250 henkilön yritystä, ja ne työllistivät asumisen sisältävissä sosiaalipalveluissa 40 % henkilöstöstä. Avohuollon sosiaalipalvelut eivät näyttäisi kiinnostavan suuria yrityksiä, ja niiden merkitys on kyseisissä palveluissa huomattavasti vähäisempi. Pientyönantajien (2–9 henkilöä) osuus sosiaalipalvelualan yritysten määrässä oli lasten ja nuorten laitostyyppisessä hoidossa 55 %, päihdekuntoutujien palveluissa 48 %, muissa laitos- ja asumispalveluissa sekä päivä- ja työtoiminnassa 43 % sekä lasten päivähoidossa 40 %. (Hyvinvointiala HALI ry 2020a.)

Sosiaali- ja terveystalvialan yrittäjyyden edellytyksiä

Sosiaali- ja terveystalvialalla yrittämisen erityispiirteinä ovat erityiset ammatilliset ja laadulliset vaatimukset. Alan toimintaa säädellään laeilla ja asetuksilla ja toimintaa valvotaan monin tavoin. (Luomala 2014, 3.) Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yksityisten palveluntuottajien on tehtävä kirjallinen ilmoitus tai haettava lupaa toimintaan ennen sen aloittamista.

Lupasäädökset ja luvan saaminen vaihtelevat sen mukaan, millaisia palveluita tarjotaan. (Luomala 2014, 3.) Sosiaali- ja terveystalvialan lupa- ja valvontavirasto Valvira myöntää koulutetuille sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille luvan harjoittaa ammattia. Perustaakseen sosiaali- ja terveystalvialan yrityksen yrittäjän tulee olla laillistettu sosiaali- tai terveystalvialan ammattihenkilö. (Uusyrittäjäkeskus 2020, 42.) Yrityksen perustajan tulee tehdä toiminnastaan ilmoitus aluehallintovirastolle, ja mikäli yritys toimii kahden tai useamman aluehallintoviraston alueella, luvan myöntää Valvira. Terveydenhuollon luvan saamisen edellytyksiä ovat toiminnan edellyttämän henkilökunnan riittävä määrä ja koulutuksesta huolehtiminen, toiminnalle tarkastetut sekä hyväksytyt laitteet ja tilat, palveluista vastaavan johtajan ammatinharjoittamisoikeus, koulutus sekä työkokemus, potilasturvallisuuden huomioiminen sekä toiminnan lääketieteellinen asianmukaisuus. Toimintaa ei saa aloittaa ennen luvan saamista. (Valvira 2020.)

Ennen yrityksen perustamispäätöstä yrittäjäksi aikovan tulee arvioida eri vaihtoehtoja sekä pohtia omaa soveltuvuuttaan niin riskien ottamiseen kuin itsenäiseen toimintaan (Holopainen 2020). Yrittäjämäiset taidot eivät yksinomaan riitä, jos halutaan perustaa menestyvä ja pitkäikäinen yritys. Yrittäjyystaitojen lisäksi yritystä perustettaessa tarvitaan liiketoimintaosaamista, joka on iso osa yrittäjyyttä. Yrittäjätarinat voivat avata liiketoimintaosaamisen merkitystä ja tärkeyttä yrittäjäksi aikovalle sekä auttaa selkeyttämään omaa liikeideaa. (Tammisto 2018.)

Sote-alalla yrittämisen erityispiirteinä ovat erityiset ammatilliset ja laadulliset vaatimukset.

Sosiaali- ja terveystalvialan yrittäjyys ei ole välttämättä niin yksinkertaista kuin muiden alojen yrittäjyys, sillä usein kunnat maksavat palvelut asiakkaiden sijaan. Lisäksi sosiaali- ja terveystalvialan palveluita, kuten työterveyspalveluita, voivat ostaa yksityishenkilöt tai erilaiset

yrietykset. Kunta ostaa yksityisiltä yrietyksiltä niitä palveluita, joita ei itse kykene kustannustehokkaasti tuottamaan. Sosiaali- ja terveystalan arvot eivät usein sovi yhteen yrittäjyyden arvojen kanssa, sillä yrietyksen tulee tuottaa voittoa, mikä taas sote-kontekstissa ei ole välttämättä hyväksyttävää. Esimerkkejä hoivakotien epäonnistumisista on valitettavasti useita. (Österberg-Högsted 2009.)

Sote-alan yrittäjien vaikeutena on toteuttaa kilpailu- ja tuottavuusajattelua, sillä ala on vahvasti ihmiskeskeistä ja hoiva, huolenpito ja empatia ovat työn keskeiset sisällöt (Österberg-Högsted 2009). Usein ajatellaan, että alan yrietykset eivät voi olla voittoa tavoittelevia, sillä ihmisten terveydellä tai sairaudella on epäeettistä tehdä bisnestä. Kuitenkin jokaisen yrietyksen eilinehto on pyrkiä tuottamaan voittoa. Perinteisesti tuottavuuden ja tehokkuuden ajattelua vierastetaan sote-alalla, mutta ajatusta tulisi laajentaa käsittämään myös tehokkaan hoidon tuloksen. Tuottavuuden ja tehokkuuden tavoittelemisen yrietyksmäisesti ei siis automaattisesti johda huonoon hoitoon tai huonoihin työlöihin. Palvelujen tuotteistamisen osaaminen on sote-alan yrittäjän menestymisen kannalta keskeistä.

Lähteet

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y. & Van den Brande, G. 2016. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publication Of-foice of the European Union; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884. Luettu 1.12.2020.
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC101581/lfna27939enn.pdf>

European Union. 2018. EntreComp: The European Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Holopainen, T. (toim.) 2020. Yrietyksen perustamisopas. Käytännön perustamistoimet. Asiatieto Oy.

Hyvinvointiala HALI ry 2020a. Yrietysrakenne sosiaali- ja terveystalalla. Luettu 1.12.2020.
<https://www.hyvinvointiala.fi/tietoa-meista/tilastotietoa/yrietysrakenne-sosiaali-terveyspalvelualalla/>

Hyvinvointiala HALI ry 2020b. Yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut kansantaloudessa. Luettu 1.12.2020. <https://www.hyvinvointiala.fi/tietoa-meista/tilastotietoa/yksityiset-sosiaali-terveyspalvelut-kansantaloudessa/>

Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Helsinki: WSOY.

Luomala, A. (toim.) 2014. Sote-alan yrittäjyydestä. Ole hyvä! Tietoa sosiaali- ja terveyshuoltoalan yrittäjälle, asiakkaalle ja yrietyksneuvojalle. Posintra. Luettu 1.12.2020.
www.posintra.fi

Potinkara, H. n.d. Uskalla innostua. Opettajan opas yrittäjyysosaamiseen. Haaga-Helia opettajakorkeakoulu. Suomen yrittäjät.

Tammisto, E. 2018. Kestävä yrittäjyyskasvatus muodostuu yrittäjyystaitojen ja liiketoiminnan ympäriille. Yrittäjät. Blogikirjoitus 26.10.2018. Luettu 1.12.2020.

<https://www.yrittajat.fi/blogit/kestava-yrittajyyskasvatus-muodostuu-yrittajyystaitojen-ja-liiketoimintaosaamisen-ymparille>

Uusyrityskeskus. 2020. Perustamisopas alkavalle yrittäjälle. E-julkaisu. SUK-Palvelu Oy. Luettu 2.10.2020. https://ejulkaisu.grano.fi/grano/perustamisopas_2020#p=2

Valvira. 2020. Yksityisen terveydenhuollon luvat. Päivitetty 17.9.2020. Luettu 2.10.2020. https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat

Yrittäjät. 2020. Luettu 15.12.2020: www.yrittajat.fi

Österberg-Högstedt, J. 2009. Yrittäjänä ammatissaan sosiaali- ja terveysalalla-yrittäjyyden muotoutuminen kuntatoimijoiden ja yrittäjien näkökulmasta. Johtamisen ja organisoinnin laitos. Turun kauppakorkeakoulu. Väitöskirja.

Kirjoittajat

Tanja Arola, sairaanhoitaja YAMK, osastonhoitajan varahenkilö, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, tanja.arola@pshp.fi

Mikko Ihatsu, sairaanhoitaja YAMK, Tays Sydänsairaala Oy, mikko.ihatsu@gmail.com

Johanna Karhukorpi, sairaanhoitaja YAMK, koordinaattori, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, johanna.karhukorpi@gmail.com

Tytti Longi, sosionomi-diakoni AMK, sosiaali- ja terveysalan johtamisen YAMK-opiskelija, diakoniatyöntekijä, Messukylän ev.lut.srk, tytti.longi@evl.fi

Suvi Nevaharju, terveydenhoitaja YAMK, Lasten, nuorten ja perheiden palvelut, Tampereen kaupunki, suvi.nevaharju@gmail.com

Sirpa Salin, TtT, gerontologisen hoitotyön yliopettaja, TAMK, sirpa.salin@tuni.fi

Hannele Laaksonen, HTT, terveysalan johtamisen yliopettaja, TAMK, hannele.laaksonen@tuni.fi

Kuvituskuva: Tampereen yliopisto/Jonne Renvall